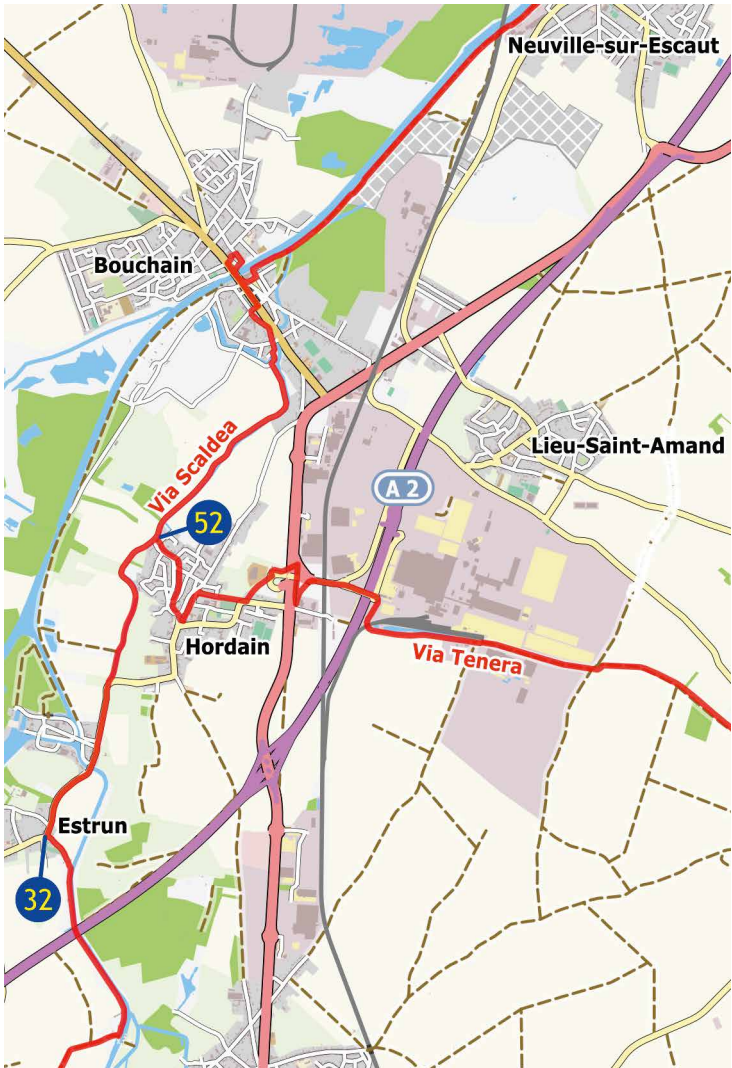

Via Tenera

Aansluiting van Hordain tot Saint-Quentin

Prettig stappende veldwegen voeren je mee door de zacht golvende graanvelden van de Cambrésis. – © Camster2, CC BY-SA 3.0, via Wikimedia Commons

Meteen na het brugje over de Vieil Escaut sla je links af. Na 1,1 km kom je aan de D61, die je rechtdoor volgt over een pad rechts van de weg. Je loopt voorbij een afslag naar rechts, richting Bassin Rond. Wat verder steek je via een brug de Escaut Canalisé over en je zet je weg voort tot aan de Église Saint-Alexandre van Estrun.

Estrun, een dorp met Gallo-Romeinse roots

Het dorp Estrun aan de samenvloeiing van de Schelde en de Sensée was in de loop der eeuwen een strategisch belangrijke plek. De naam van het dorp komt van het Germaanse 'stroma', wat stroom betekent. Volgens opgravingen is de plek 'Camp-César' origineel een oppidum, een versterkte nederzetting uit de Gallische periode, die teruggaat tot de 1ste eeuw v.C. De wal is nog steeds zichtbaar

ten zuidwesten van het dorp. Julius Caesar zou daar een kamp hebben opgezet. Het zou de plaats kunnen zijn, waar de Romeinen en de Nerviërs in 57 v.C. tegenover elkaar stonden in de Gallische Oorlog.

In 881 bouwde de jonge Frankische koning Lodewijk III er een burcht om de invasies van de Noormannen onder controle te houden. Een bul van paus Innocentius II bevestigt in 1142 de heerschappij over Estrun aan de kerk van Cambrai. Dat zou zo blijven tot aan de Franse Revolutie, toen Franse troepen Estrun in 1793 bezetten, gevolgd door de Oostenrijkers en de Engelsen tijdens het beleg van Valenciennes.

Door de intensieve scheepvaart op de Schelde en de Sensée vóór WO I ontwikkelde het dorp zich, vooral aan het Bassin Rond, gebouwd in 1832, waar de schippers herstellingen uitvoerden en hun aankopen deden. Vandaag is het Bassin Rond een toeristische trekpleister en zijn er watersportactiviteiten, zoals een zeilschool.

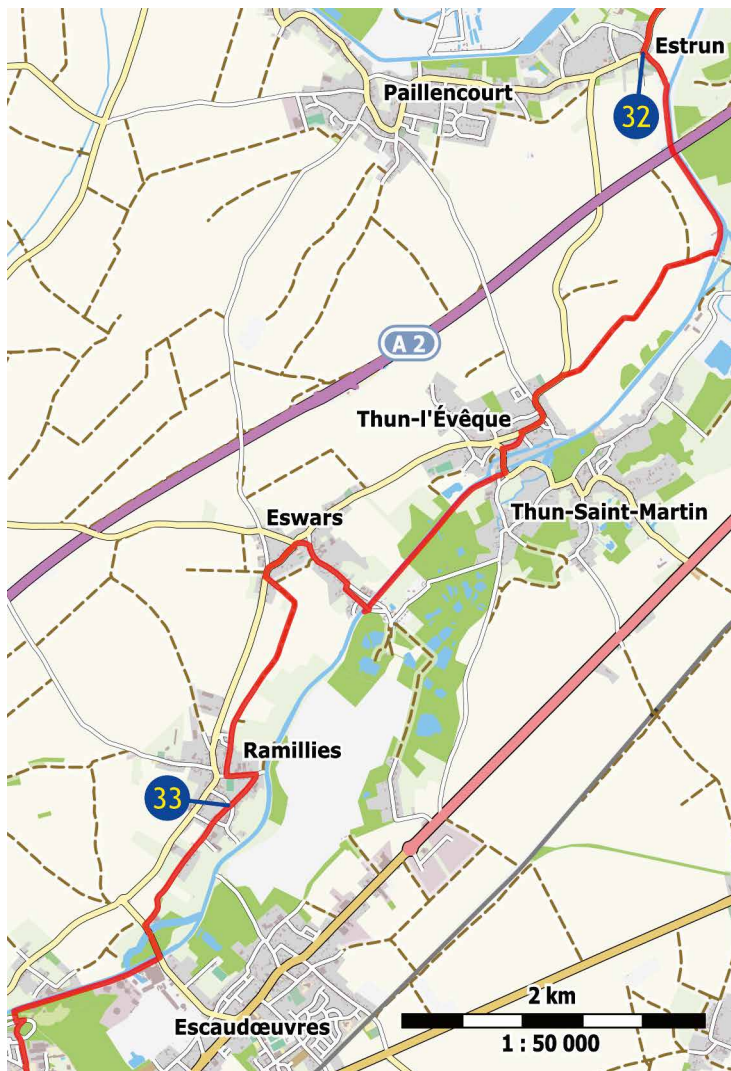

32 → 33 afstand 8,2 km

Aan de kerk neem je links de Chemin de la Cure tot op het jaagpad van de Escaut Canalisé. Na 1,2 km sta je aan de sluis van het dorp Iwuy. Hier ga je rechtsaf in een smalle asfaltweg en je wandelt 1,4 km door velden. Aan een verkeersweg ga je naar links. Wat verder loop je Thun-l'Évêque (🚫🚮🛒) binnen.

Thun-l'Évêque en het verhaal van Martin en Martine

Zoals Estrun was dit dorp een voormalig eigendom van de bisschop van Cambrai. Het was ook de plaats waar de legende van Martin en Martine ontstond, die nu als Jacquemarts - mechanische poppen, die met een hamertje op de klok de uren aangeven - de klokkentoren van het stadhuis van Cambrai sieren. In dit verhaal, dat zich rond 1360 afspeelt, vertrekken Martine en Martin, een smid begiftigd met enorme kracht, aan het hoofd van een groep opstandige inwoners van Cambrai om de heer van Thun-l'Évêque te

bevechten, die van hun stad losgeld eiste. Toen Martin vóór de heer stond versloeg hij hem met één enkele hamerslag, waardoor deze plots gek werd. Zijn troepen gaven zich over en de overwinning ging naar de Cambrésiens.

In het dorp vind je de kleine Sainte-Madeleine kapel uit 1867 en de Crépinmolen op de Oude Schelde.

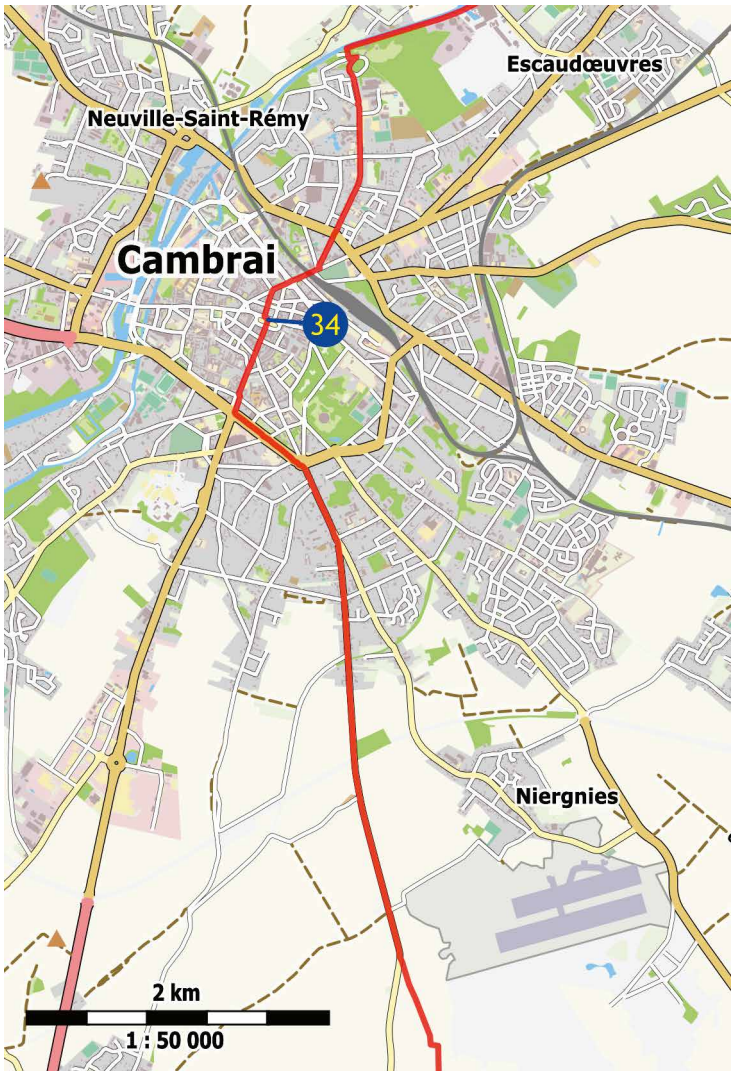
Na een linker- en een rechterbocht sla je ter hoogte van de bushalte Roger Salengro links af in de Rue du Curé en onmiddellijk daarna rechts af in de Rue de la Fossade. Op een T-punt, in een bocht van de verkeersweg, stap je naar links. Je steekt het Canal de l'Escaut over en je neemt rechts het jaagpad langs het kanaal. Stap onder de eerstvolgende brug door, ga onmiddellijk scherp links naar boven en steek de kanaalbrug over. Je loopt voorbij het monument van l'Amiral Fleurais en een oorlogsmonument van WO II tot aan de Église Saint-Jacques (1861) van Eswars. Na 100 m ga je schuin links tot bij een rotonde aan het gemeentehuis, met een rustplaats met banken. Je neemt links de Rue de Ramillies. Aan de Chapelle Sainte-Odile stap je nog even door langs de verkeersweg en wandel je daarna linksaf in de Petit Chemin de Ramillies. Die gaat al vlug over in een veldweg, die je naar het dorp Ramillies brengt.

Op het einde, aan het vroegere sportveld van Ramillies, sla je links af. Even verder maakt de straat een scherpe bocht naar rechts en passeer je aan de linkerkant de oude pastorie (1783). De Latijnse inscriptie op de gevel geeft aan dat de pastorie vroeger een liefdadigheidsschool was. Links van je de Église Saint-Géry. *De kerk heeft oude delen behouden, zoals de klokkentoren uit 1548. Ze werd gerestaureerd in 1883 en toen uitgebreid met een voorgebouw.*

33 → 34 afstand 4,5 km

Vervolg je weg rechtdoor in de Rue d'Erre. Je stapt voorbij het 'Ramillies British Cemetery' aan je linkerkant. Aan het einde merk je

rechts de Chapelle Notre-Dame-du-Bon-Air. *De kapel was ooit het voorwerp van grote devotie, vooral onder schippers die er ex voto's achterlieten in de vorm van een boot. Gebeden tot Notre-Dame-du-Bon-Air hielpen je genezen van de pest.*

Je slaat links af, je steekt eerst de Schelde over en daarna aan een sluis ook de Escaut Canalisé. Onmiddellijk rechtsaf over het jaagpad langs het kanaal, met links van je de suikerraffinaderij van Escaudœuvres. Je wandelt over het graspad tot aan het einde van de omheining van het Château de la Motte Fénelon. Ga linksaf langs de omheining tot aan de parking voor Résidence Les Frenes. Even naar links en dan scherp rechts langs een parkje. Aan het einde stap je rechtdoor. Links van je het Centre Universitaire de Cambrai (🚗🚫🚶🛒📍).

Cambrai

Sinds 1992 heeft Cambrai – of Kamerijk – het label Stad van Kunst en Geschiedenis, vanwege haar rijke erfgoed. De bisschopszetel werd aan het einde van de 6de eeuw opgericht door Saint-Géry (Sint-Gorik). Hierdoor groeide Cambrai geleidelijk uit tot een religieuze metropool, waarvan de invloed zich uitstreckte van de rechteroever van de Schelde tot in Antwerpen. De stad herbergt een aantal opmerkelijke religieuze gebouwen, zoals de Cathédrale Notre-Dame de Grâce – Unesco-werelderfgoed –, de Église Saint-Géry (1745) met een ‘graflegging’ van Rubens, en de voormalige jezùietenkapel (1694) tegenover de kathedraal, een perfect voorbeeld van de barokstijl uit de Spaanse Nederlanden. Ook het belfort uit de 15de eeuw staat op de Unesco-werelderfgoedlijst. Samen met die van de kathedraal en die van de Sint-Gorikskerk bezorgden ze Cambrai de bijnaam ‘de stad van de drie klokkentorens’.

Cambrai is lange tijd een grensstad geweest. Deze felbegeerde stad werd beschermd door een gordel van vestingwerken, waarvan er vandaag nog enkele overblijfselen bewaard zijn gebleven,

namelijk de torens, poorten en de citadel, gebouwd door Karel V. Na de verovering van de stad door Lodewijk XIV in 1677 werd Cambrai definitief toegevoegd aan het Franse koninkrijk.

Doordat het gelegen was buiten het mijnbekken, ontsnapte Cambrai aan de grote industrialisatie en behield het zijn landschap met opvallend veel graanteelt. Tijdens de 19de eeuw werd de textielactiviteit geïndustrialiseerd. Naast het batist, een fijne linnenstof, dat de stad al sinds de middeleeuwen beroemd maakte kwamen er ook katoen- en wolfabrieken. Ook de voedingsindustrie ontwikkelde zich, voornamelijk suiker- en cichoreifabrieken. Cambrai staat bekend om zijn 'Bêtise', een snoepje dat door een verstrooidheid werd uitgevonden. De industriële ontwikkeling werd mogelijk gemaakt door de aanleg van het Saint-Quentinkanaal in 1810 en de komst van de spoorlijn in 1858. De stad werd zwaar getroffen door WO I. Tegenwoordig is Cambrai een plek waar het goed is om te wonen.

Op het einde van de straat sla je links af. Vanaf nu kan je ook de schelpen volgen. Je loopt voorbij de Clinique Saint-Roch en verder, rechts op een hoek, voorbij de Église Saint-Roch. Stap 800 m verder in de Allée Saint-Roch tot op een pleintje met enkele zitbanken. Links bevindt zich, aan het oog onttrokken, de begraafplaats Saint-Géry. Loop hier schuin rechts onder de spoorbrug door tot aan de Porte Notre-Dame.

De Porte Notre-Dame

De poort werd gebouwd in 1623 tijdens de periode van de Spaanse Nederlanden. Ze heeft een prachtige gevel versierd met stenen in diamantvorm. In een nis staat het beeld van de Heilige Maagd, beschermster van de stad. Een wapentrofee en een zon, die verwijzen naar Lodewijk XIV, staan sinds de verovering van de stad in 1677 bovenaan de poort. Oorspronkelijk domineerde de poort de slotgracht rond de stad.

Door de 'diamanten' Porte Notre-Dame wandel je de aangename stad Cambrai binnen. – © Déclic Cambrai

Vervolg je weg rechtdoor in de Rue de la Porte Notre-Dame en neem de tweede straat links, de Rue de Nice. Je loopt voorbij de Place de la République tot op de Place Aristide Briand, met links het stadhuis van Cambrai.

Hôtel de Ville

Het stadhuis werd al in 1184 vermeld, toen als 'maison de la paix', en staat nog steeds op dezelfde plaats. Het werd herbouwd in 1364 en uitgebreid in 1509 en 1559 en had toen een middeleeuwse en renaissancegevel. In 1786 werd het vervangen door een neoclassicistisch gebouw, ontworpen door twee Parijse architecten, Jacques Denis Antoine en zijn medewerker

Jardin. Omdat de steen van slechte kwaliteit was, moest het in 1877 herbouwd worden. De brand van 1918 spaarde het stadhuis niet, maar de gevel werd wel hersteld en de gebouwen erachter herbouwd. Boven op de gevel zie je een klokkentoren, omlijst door de twee jacquemarts Martine en Martin, aangebracht in 1512.

Van Cambrai naar Le Catelet – 27,2 km

34 → 35 afstand 8,5 km

Steek het plein over en neem tegenover het stadhuis de straat richting Office de Tourisme. Bij het eerste kruispunt steek je de Rue des Rôtisseurs over. *In deze straat stond ooit het gasthuis Saint-Jacques en Boulangrie, dat pelgrims naar Compostela verwelkomde. Kijk je aan het volgende kruispunt met de Rue du 11 Novembre even naar rechts, dan ontwaar je het imposante belfort.*

Het belfort

Het belfort, gebouwd tussen 1447 en 1474 in gotische stijl, is de voormalige klokkentoren van de Église Saint-Martin. De originele, gedraaide torenspits is tussen 1732 en 1736 vervangen door een koepel met daarboven een lantaarn. Het belfort huisvestte tot in 1934 de uitkijkposten, verantwoordelijk voor het aankondigen van de uren en het openen en sluiten van de stadspoorten. Ze sloegen ook alarm bij brand of vijandelijke aanvallen.

Je stapt verder tot aan de Cathédrale Notre-Dame de Grâce, waar je een stempel kan krijgen. Schuin tegenover de kathedraal bevindt zich het Office de Tourisme, waar je tijdens de openingsuren eveneens een stempel kan verkrijgen.

Cathédrale Notre-Dame de Grâce

De gotische kathedraal uit de 13de en 14de eeuw, aangemerkt als een van de zeven wonderen van de Spaanse Nederlanden, werd

Het statige belfort torent hoog boven de stad uit. – © Camster, CC BY-SA 3.0, via Wikimedia Commons

tijdens de Franse Revolutie verwoest, net als de meeste andere religieuze gebouwen van de stad. De Saint-Sépulcrekerk, die behoorde tot de Abbaye du Saint-Sépulcre (abdij van het Heilig Graf) bleef echter gespaard en werd in 1804 door bisschop Louis Belmas aangewezen als nieuwe kathedraal. De abdijkerk uit de 11de eeuw werd onder het episcopaat van Fénelon tussen 1696 en 1702 herbouwd in classicistische stijl. De kerk en het gastenverblijf, waarin sinds 1911 het postkantoor is gevestigd, vertonen een grote homogeniteit. De soberheid van de voorzijde contrasteert

met de uitbundige barokke gevel van de ertegenover gelegen jezuïetenkapel. Na een brand in 1859 restaureerde architect Henri de Baralle de kerk en voegde de klokkentoren toe. Tot de bewaard gebleven kunstwerken behoren de trompe-l'oeil-schilderijen (1756) van de Antwerpse schilder Martin Geeraerts, het graf van Fénelon van David d'Angers en de Byzantijnse icoon van Onze-Lieve-Vrouw van Genade, die sinds 1452 in Cambrai wordt vereerd. De icoon is te bewonderen in het zuidelijke kruis van het transept. Het meubilair van de kathedraal is verrijkt met hedendaagse werken van goudsmid Goudji.

De lichtinval door de gotische ramen doet je je misschien afvragen waarom men de middeleeuwen donker noemt. - © François Moreau

Maison Espagnole

Het vakwerkhuis met puntgevel, gebouwd in 1595 tijdens de periode van de Spaanse Nederlanden, is het laatste voorbeeld van dit type constructie, dat van de middeleeuwen tot de 17de eeuw wijdverbreid was. De steunmuren zijn van steen, de uitkragende gevel is van hout en de gevel is bekleed met leisteen. De begane grond was gereserveerd voor winkelactiviteiten, terwijl het woongedeelte zich op de verdieping bevond. Die architectuur, vroeger algemeen in vele steden langs de Schelde, is vandaag vrijwel overal verdwenen. Vandaag is het gebouw de hoofdzetel van Cambrésis Tourisme.

Als je uit de kathedraal komt, neem je links richting Porte de Paris.

Porte de Paris

De stadspoort Porte de Paris, voorheen de Porte du Saint-Sépulcre genoemd, is een prachtige getuige van de middeleeuwse vestingwerken van de stad. De poort werd gebouwd aan het einde van de 14de eeuw. Ze biedt een hele reeks obstakels in haar doorgang: ophaalbrug, dubbele deurvleugels, valhek en goedendags, en verzekerde zo een perfecte verdediging tegen aanvallen uit het zuiden.

Ga linksom langs de poort en sla na 150 m links af in de Boulevard de la Liberté. Kies het voetpad in de groene middenberm, duidelijk aangegeven met schelpen en bewegwijzering. Aan je linkerzijde zie je een aantal art-decohuizen uit de jaren 30 van de vorige eeuw. Aan een rotonde hou je rechts aan richting Crèvecœur (D76). Aan een Y-splitsing, aan de Chapelle Notre Dame de Bonsecours, neem je rechts de Rue de Crèvecœur (D76). Even verder, rechts van je, ligt de Église de Sain-Druon.

Église de Sain-Druon en de Chapelle Notre Dame de Bonsecours

Het kerkje, in 1862 door abt Desmaret in neoromaanse stijl gebouwd op de plaats van een kapel uit de 16de eeuw, is gewijd aan Saint-

Druon (Sint-Drogo), de patroonheilige van de herders. Vroeger was de kapel omgeven door weilanden, waar talloze schapenkuddes graasden. Traditioneel kwamen de herders op kerstavond in deze kapel samen om een levende kerststal te creëren.

Het schip van het kerkje wordt verlicht door prachtige glas-inloodramen, gemaakt in 1930 door de meesterglasmaker Dreptin. Tegelijk met het kerkje is ook de Chapelle Notre Dame de Bonsecours toegewijd aan Saint-Druon, zoals je kan lezen boven de deur.

Na 800 m kruis je een voormalige spoorweg en loop je nog 1,7 km verder tot aan een composteringscentrum aan je rechterkant. Een eind naar links bevindt zich een vliegveld, dat in 1945 door de Duitsers werd gebruikt. Waar de D76 na 300 m naar rechts afbuigt, wandel je schuin links in een veldweg. Aan het einde van het pad ga je linksaf op een betonweg en al na 50 m rechtsaf in een graspad. Je wandelt langs velden tot aan een verkeersweg. Die steek je over en je neemt meteen rechts de smalle asfaltweg – met het plaatsnaambord Crèvecœur-sur-Escaut – die schuin van de verkeersweg wegloopt. Na 500 m ga je aan het einde linksaf. Aan het kruispunt met de D15 merk je dat je in de Rue du Paradis loopt. Het centrum van Crèvecœur-sur-Escaut ( ) ligt op 200 m rechts van je.

Crèvecœur-sur-Escaut

Vroeger maakte Crèvecœur deel uit van een heerlijkheid, waar een kasteel stond omringd door vestingwerken. Die verdwenen in het midden van de 16de eeuw, omdat de stenen gebruikt werden voor de bouw van de citadel van Cambrai. Het kasteel bevond zich dicht bij het huidige gemeentehuis.

35 → 36 afstand 4,7 km

Steek de D15 over in de Rue du Pont de Papier, richting Bel Aise. Je kruist het beekje Torrent d'Esnes en je slaat na 900 m rechts af op

een kasseiweg, richting Les Rues-des-Vignes. Na 1,1 km sta je aan een kruispunt. *Rechts van je, op 650 m, ligt het dorpscentrum Les Rues-des-Vignes* (🚶 🚲 🛒).

Les Rues-des-Vignes

Aan de overzijde van de Schelde ligt het dorp Les Rues-des-Vignes. Die gemeente, gesticht in 1930, doet denken aan de wijngaarden die door de monniken van de abdij van Vaucelles werden bewerkt. Midden in het dorp getuigt de Archéosite van belangrijke Merovingische activiteit op die plek.

Sluit even je ogen en roep het beeld op dat deze verdwaald lijkende uitkijktoren deel uitmaakte van de gigantische omwalling van de abdij van Vaucelles. –
© Charles-Henry Ansart

Steek het kruispunt over en loop voorbij het restaurant Le Relais de l'Echaugnette. Na 700 m sta je midden in de velden aan een merkwaardige toren.

De Échaugnette

Deze erkertoren maakte deel uit van de omwalling van de voormalige abdij van Vaucelles. Om de abdij en het omliggende gebied te beschermen tegen invallen, richtte abt Robert de Saint-Venant in de 13de eeuw een ringmuur op van 7 km lang en op plaatsen wel 6 m hoog. In de 15de eeuw voegde men acht wachttorens toe, waarvan alleen deze overblijft. Omstreeks 1550

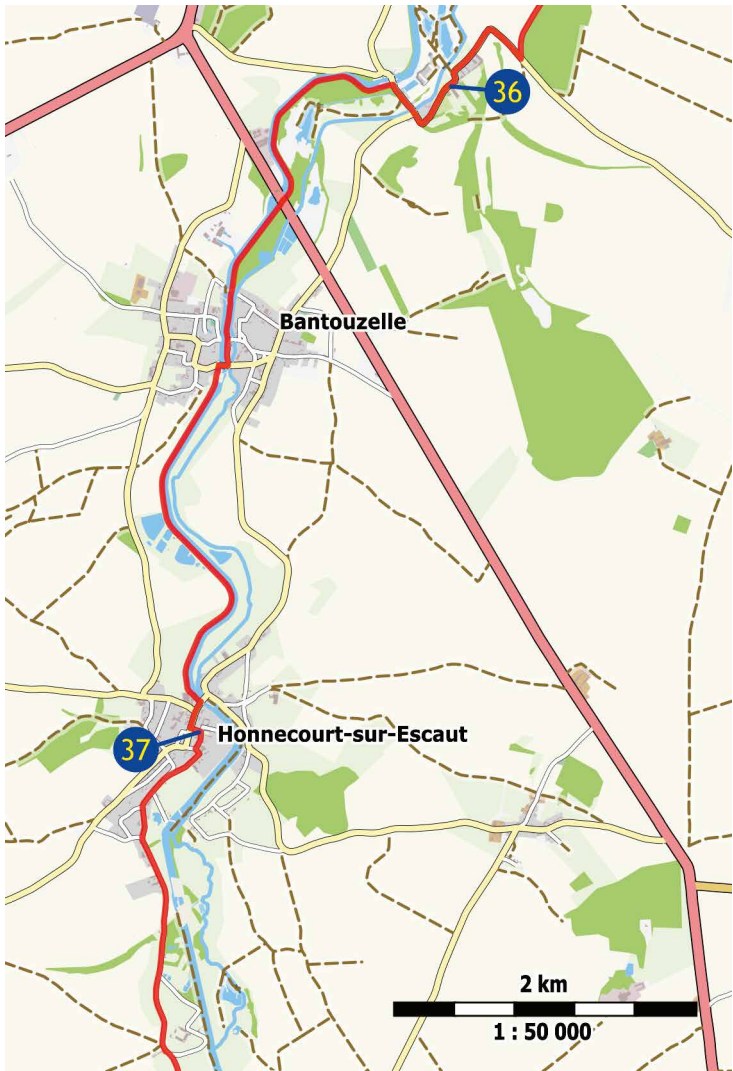
Dompel je onder in de tijdsgeschiedenis van de grandioze cisterciënzerabdij van Vaucelles. – © François Moreau

ontmantelde Karel V de muur voor de bouw van de Citadel van Cambrai.

Verderop wandel je langs een bosrand tot aan de D96, waar je scherp rechts afslaat, richting Abbaye de Vaucelles. Je loopt eerst langs de Brasserie Artisanale de Vaucelles en daarna langs de abdij zelf, waar je een stempel kan bekomen.

Abbaye de Vaucelles, een prachtig cisterciënzerklooster

De abdij van Vaucelles, gesticht in 1132 door Sint-Bernardus op het leengoed van Ligescourt, werd door de eeuwen heen een van de belangrijkste abdijen van de orde van Cîteaux. Dom Rodulphe, de eerste abt, heeft er door zijn lang abbatiaat (19 jaar) voor gezorgd dat de abdij tot bloei kwam. De locatie was oorspronkelijk niet erg geschikt, omdat ze aan de onderkant van een moerassige vallei lag. Als echte waterbouwkundigen legden de monniken het land droog, bewerkten de grond en gebruikten het water voor huishoudelijke doeleinden. Ze gaven vorm aan het landschap, verfraaiden het met (vis)vijvers en richtten aan de oevers van de rivier molens en smederijen op. Tijdens de Franse Revolutie werd de abdij in beslag genomen, verkocht en gebruikt als steengroeve. Enkel het kloostergebouw, gebouwd tussen 1135 en 1175, en het abbatiale paleis uit de 18de eeuw ontsnapten aan de vernielingen. Tijdens WO I bezetten de Duitsers de abdijgebouwen en staken ze in november 1917 in brand. Intussen is de abdij gerestaureerd en is het een juweel van romaanse architectuur. In het park is met stenen en aanplantingen de plattegrond van de abdijskerk gereconstrueerd. Bezoekers kunnen door de tuinen wandelen, die geïnspireerd zijn op de middeleeuwse traditie, en deze plek in alle rust waarderen.

36 → 37 afstand 6,3 km

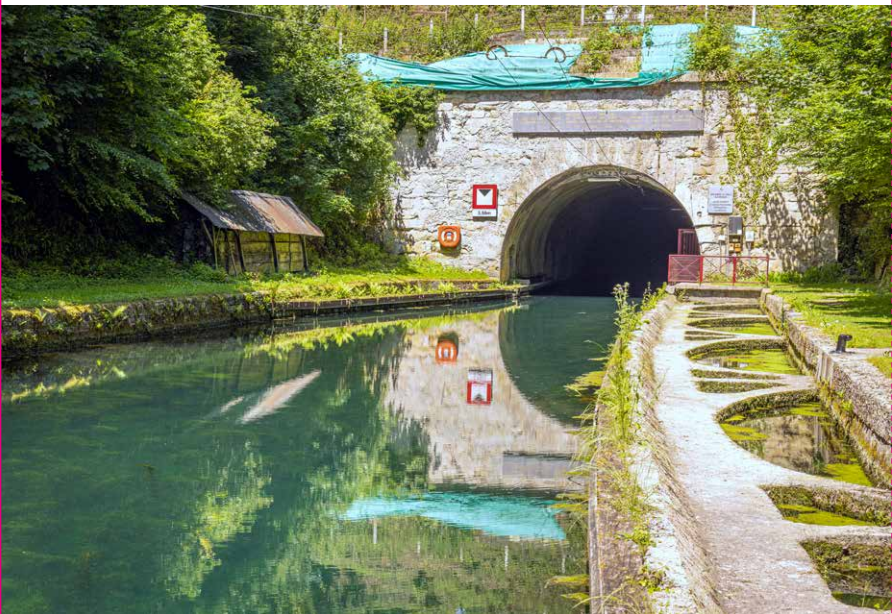
Je volgt verder de D96, die een scherpe bocht naar rechts maakt. Eerst kruis je de Schelde en dan wandel je vóór de brug over het Canal de Saint-Quentin en de sluis van Vaucelles linksaf op het jaagpad.

Canal de Saint-Quentin, een sterk staaltje ingenieurswerk

Dit indrukwekkende kanaal, met veel tamtam ingehuldigd door keizer Napoleon I en keizerin Marie-Louise, zorgt voor de verbinding tussen de Schelde, richting Noordzee, en de Oise, richting het Bekken van Parijs. Het diende vooral voor het transport van steenkool afkomstig uit het Valenciennesbekken naar de fabrieken, toen uitgerust met stoommachines, maar ook van landbouwproducten.

Het kanaal werd gegraven door duizenden arbeiders – dikwijls krijgsgevangenen – die onder zware omstandigheden moesten werken. De bouw was een enorme technische uitdaging, omdat de ingenieurs twee stroomgebieden aan weerszijden van een waterscheiding moesten verbinden. Het indrukwekkendste onderdeel is de tunnel van Riqueval, met 5670 m een van de langste en diepste sloopstunnels in Europa. Van Cambrai tot Riqueval moesten zeventien sluisen en twee aquaducten worden gebouwd. Ook speelde het kanaal een belangrijke rol tijdens WO I: de veldslag om het Canal de Saint-Quentin was een van de belangrijkste in die oorlog. Tot WO II was er zeer druk verkeer, maar na de opening van het Canal du Nord in 1950 viel dat terug. Het nog steeds onderhouden Saint-Quentinkanaal richt zich nu vooral op riviertoerisme.

Je volgt het jaagpad over 2,7 km tot je op een asfaltweg komt bij een brug. Naar links ligt het dorp Bantouzelle (P), naar rechts Banteux. Via de sluis van Banteux steek je het kanaal over en neem je het jaagpad linksaf. Nog eens 2,7 km verder kom je aan een sluis. Ga

De Tunnel van Riqueval was een hoogstandje van ingenieursschap, die het Scheldebekken een economische stroomstoot gaf. – © Stephen Govan

daar rechts in de Rue du Moulin. Na 200 m sla je links af in de Rue de l'Église tot op een T-punt voor het gemeentehuis en de Église Saint-Pierre van Honnecourt-sur-Escaut (🏠🗺️🛒).

Honnecourt-sur-Escaut

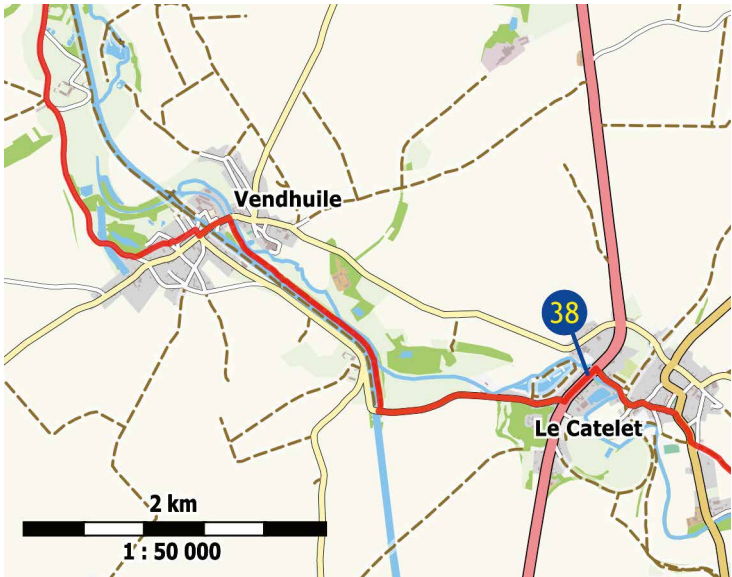
Vroeger bevonden zich in Honnecourt een in 670 gestichte benedictijnenabdij en een kasteel. Enkele restanten van de oude romaanse abdijkerk kun je bekijken in de huidige Église Saint-Pierre.

Honnecourt is de geboorteplaats van de architect Villard de Honnecourt, geboren in de 13de eeuw. Zijn beroemde schetsboek

van 33 pagina's werd ontdekt in 1849 en wordt bewaard in de manuscriptenafdeling van de Bibliothèque Nationale de Paris. Deze collectie omvat zowel architecturale overzichten als plannen van machines, vaak gebaseerd op de eeuwigdurende beweging. Hij is een Leonardo da Vinci van vóór diens tijd. Gepassioneerd door de gotische kunst, tekende en noteerde hij van 1225 tot 1235 de plannen van de grote religieuze bouwwerken in aanbouw, zoals die van de kathedralen van Meaux, Lausanne, Chartres, Reims, Cambrai, de abdijkerk van Vaucelles, de collegiale kerk van Saint-Quentin en die van Pilis in Hongarije. Tegenwoordig staat op het kerkplein een hydraulische houtzaag, gemaakt volgens plannen van Villard de Honnecourt.

37 → 38 afstand 7,7 km

Aan het gemeentehuis rechtsaf en al na 125 m linksaf. Je loopt voorbij een sportcomplex. Aan de Grotte Notre Dame de Lourdes hou je links aan. Net voor je na 2,7 km Vendhuile binnenloopt, kruis je een kleine waterloop, het Laurentkanaal.

Canal Laurent, een verlaten project voor het Canal de Saint-Quentin

Wat nu een onooglijke waterloop is, was het oorspronkelijke project van een ondergrondse doorsteek voor het Canal de Saint-Quentin. De graafwerken begonnen in 1769 door Pierre-Joseph Laurent, een autodidact, die de opdracht kreeg het kanaal van Picardië te verbinden met de Schelde bij Cambrai. Het plan was om een 14 km lang ondergronds kanaal aan te leggen dat Vendhuile met Tronquoy zou verbinden. De tunnel zou een kalkplateau doorsteken zonder aan de vruchtbare gronden te raken om zo ook een te groot aantal sluizen te vermijden. Door grote financiële en technische problemen liet men dit project in 1775 varen. De voorbereidende galerij was toen al voor driekwart voltooid.

Na 250 m tegenover huisnummer 3 – bewegwijzering op de brievenbus – wandel je linksaf in een smal pad dat verderop langs een begraafplaats loopt. Zo kom je aan de Église Saint-Martin van Vendhuile (🏰).

Vendhuile

Het dorpje was tot in de jaren 50 van de vorige eeuw een rivierhaven, waar jaarlijks ruim 31 000 binnenschepen passeerden. De lange rij om het ondergrondse kanaal door te steken gaf de schippers de tijd om voorraden in te slaan. Dit zorgde voor een levendige handel. Een apotheek vlak bij de brug stelde de nonnen van de orde van Christus Koning in staat de schippers gratis te helpen en te behandelen.

Stap linksom langs de kerk en wat verder, in een bocht van de weg, hou je links aan. Op een kruispunt na 150 m sla je rechts af en kort

daarna links af op de D28, richting Le Catelet. Steek de brug van het Canal de Saint-Quentin over en neem 150 m verder, nog voor de nu smalle Schelde, het graspad rechtsaf. Je loopt op de dijk tussen de Schelde links van je en het Canal de Saint-Quentin rechts. Aan het einde van het pad kom je op een verkeersweg. *Vijftig meter ervoor leidt een pad naar beneden, naar de noordelijke ingang van het ondergrondse kanaal van Riqueval naar Macquincourt.* Na 1,3 km sla je links af op de D1044 en je stapt tot aan het gemeentehuis en de Église Saint-Jean-Baptiste van Le Catelet (🚶 🏠 🗑️).

Le Catelet

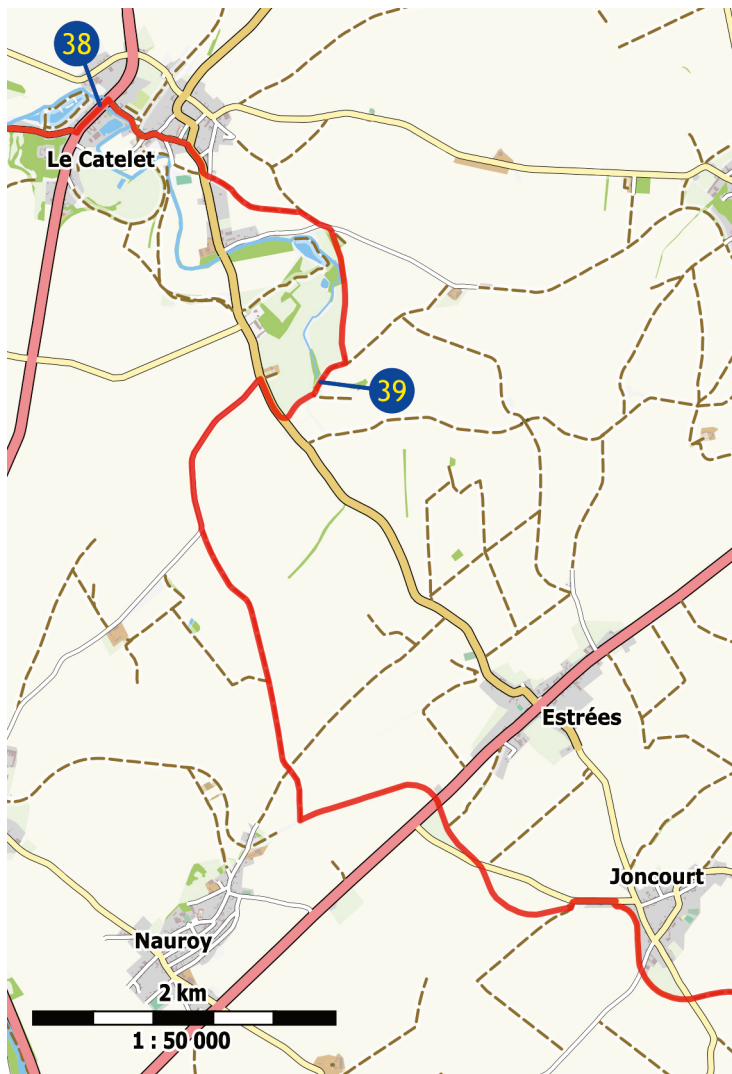
Het dorp dankt zijn naam aan de bouw in 1525 van een citadel of klein kasteel, door François I. De Schelde fungeerde destijds als natuurlijke grens tussen het Koninkrijk Frankrijk en het Heilige Roomse Rijk. Gelegen op Frans grondgebied vormde deze citadel een directe bedreiging voor Cambrai en het Heilige Roomse Rijk. In 1545 reageerde Karel V op deze dreiging door een nieuwe citadel te bouwen in Cambrai, waardoor die stad een echt militair bolwerk werd. Na de veroveringen van Lodewijk XIV werd het fort Catelet in 1674 ontmanteld, zodat het niet van nut kon zijn voor de vijand. Enkele overblijfselen van door de Duitsers tijdens WO I gebouwde kazematten zijn nog te zien.

Van Le Catelet naar Saint-Quentin– 24,9 km

38 → 39 afstand 3,1 km

Wat verder steek je de Schelde over en neem je rechts de Rue Edmond Bricout (D711), richting Gouy. Je volgt de kronkelende straat over 450 m. In Gouy (🏠) sla je na huisnummer 15 rechts af in de Rue de la Prairie. Op het einde volg je schuin rechts de Rue du Moulin (D71).

Gouy

Het kleine dorpje is al vermeld in de 9de eeuw en ontwikkelde zich in de 19de eeuw dankzij mechanisch borduurwerk, bietenteelt en suikerproductie. De Rue du Moulin, aangelegd in 1850, liep naar de suikerfabriek, die gevestigd was op de restanten van de oude abdij.

Na het huisnummer 9 wandel je schuin links in een graspad. Je komt uit op een veldweg, die je naar rechts volgt tot aan een smalle asfaltweg. Volg die naar links en sla al na 60 m weer rechts af in een veldweg. Je loopt eerst langs de oude muur van de voormalige Abbaye du Mont-Saint-Martin en daarna door open veld. Op een T-punt sla je rechts af in een pad dat je naar de bron van de Schelde leidt. Een prachtige rust- en picknickplaats!

Geniet bij de bron van de Schelde van deze oase van rust en stilte. - © Office de Tourisme du Pays du Vermandois

De Schelde, een historisch en economisch cruciale stroom

Vanaf Gent is de machtige Schelde af en aan je leidraad geweest op je tocht. Wie alleen aan de bron zou hebben gestaan, zou zeker niet vermoeden dat de Schelde van kapitaal belang is voor Frankrijk, België en Nederland. Haar stroomgebied ligt immers in een van de meest bevolkte en geïndustrialiseerde gebieden ter wereld. Talrijke zijrivieren voeden die laaglandrivier tot een machtige stroom. Traag meanderend mondt ze een honderdtal kilometer voorbij Antwerpen met een immense delta uit in de Noordzee. De rivier is vandaag grotendeels gekanaliseerd en stroomt nu vredig naar zee. Haar geschiedenis is echter zeer bewogen. Eeuwenlang fungeerde de Schelde als politieke en religieuze grens, bevorderde commerciële en intellectuele uitwisseling, maar was ook een bron van overlast.

Sinds het einde van de 6de eeuw scheidde de oevers van de Schelde de bisdommen Doornik en Cambrai. Dat laatste, gelegen op de rechteroever, strekte zich uit van Namen tot Antwerpen. Door het Verdrag van Verdun scheidde de Schelde in 843 het koninkrijk Frankrijk van het toekomstige Heilige Roomse Rijk. Cambrai, op de rechteroever, werd zo een grensstad en ging zichzelf beschermen met hoge muren en brede grachten.

In de middeleeuwen was de Schelde slechts bevaarbaar vanaf Valenciennes. In 1375 en 1404 profiteerde het Schelde-estuarium van twee vloedgolven, waardoor de stroom een directere toegang kreeg tot de zee, terwijl tegelijk de haven van Brugge dichtslibde. Het was de economische doodsteek voor Brugge, maar zorgde voor de opkomst van Antwerpen, dat evolueerde naar een financieel, commercieel en economisch centrum.

In de 16de eeuw maakten de commerciële banden tussen Duitsland en Antwerpen de verspreiding van hervormingsideeën mogelijk. Vanaf 1543 drong het calvinisme door in de stroomopwaarts gelegen streken en bereikte Doornik, Valenciennes en Cambrai. De tweede helft van de 16de eeuw was door de godsdienstoorlogen een erg turbulente periode. Het Verdrag van Vervins in 1598 splitste uiteindelijk de Zeventien Provinciën. De katholieke Zuidelijke

Nederlanden bleven trouw aan de Spaanse kroon, terwijl het noordelijke deel de calvinistische Verenigde Provinciën werden. Die sloten de monding van de rivier af voor alle verkeer. Het luidde het verval van Antwerpen in en de ontwikkeling van Amsterdam, de haven van de Verenigde Provinciën. De Slag bij Fleurus in 1794 bevrijdde uiteindelijk de monding van de Schelde en maakte de heropbouw van de haven van Antwerpen mogelijk.

Helaas is de Schelde ook een bron van tegenspoed, een vector van epidemieën, overstromingen en invasies geweest. In 836 arriveerden de Noormannen in Antwerpen. Vanaf 876 gingen ze verder de rivier op en plunderden alles op hun pad. De Gentse abdijen kregen het zwaar te verduren. Ze plunderden Doornik, verwoestten het klooster van Denain en ook de stad Cambrai.

Door haar licht verval en gebrek aan diepte waren de frequente overstromingen van de Schelde nog verwoestender. Doordat de steden hun afvalwater in de rivier loosden, verspreidde ze ook epidemieën. Zo werden onze streken vanaf de 14de eeuw centra van de pest.

39 → 40 afstand 10,9 km

Vervolg je weg langs de parking van het bronmonument en steek een brugje over. Op een T-punt stap je naar rechts tot aan een boerderij - huisnummer 5 - waar je links afslaait. Je volgt de smalle asfaltweg door de velden. Waar de weg na 1,2 km een bocht naar rechts maakt, wandel je schuin links in een veldweg. Je volgt dit pad over 1,7 km tot aan een kruispunt van veldwegen. Ga 350 m rechtdoor tot je aan de bedding van een vroegere spoorlijn komt.

De spoorlijn van Caudry naar Saint-Quentin

Deze voormalige spoorlijn, geopend tussen 1881 en 1904, verzorgde de verbinding tussen beide steden. Ze werd vooral gebruikt voor het vervoeren van goederen van de textielindustrie, de landbouw en de suikeractiviteit. De lijn was zeer kronkelig en met veel

omwegen, om zo veel mogelijk dorpen te bedienen. Ze werd stopgezet in 1955. Onderweg kun je de vroegere stations van Joncourt en Levergies zien.

Linksaf hier. Eén kilometer verder kruis je een drukke verkeersweg. Blijf verder lopen op de voormalige spoorlijn. Je kruist nogmaals een asfaltweg en je loopt verder tot aan het recyclagepark van Joncourt. Je slaat rechts af op de asfaltweg. Na 300 m neem je na huisnummer 3bis rechts het graspad. *Wil je echter het dorp Joncourt binnenlopen, dan neem je aan het laatste graspad de weg, Rue de Nauroy, rechtdoor.*

Joncourt

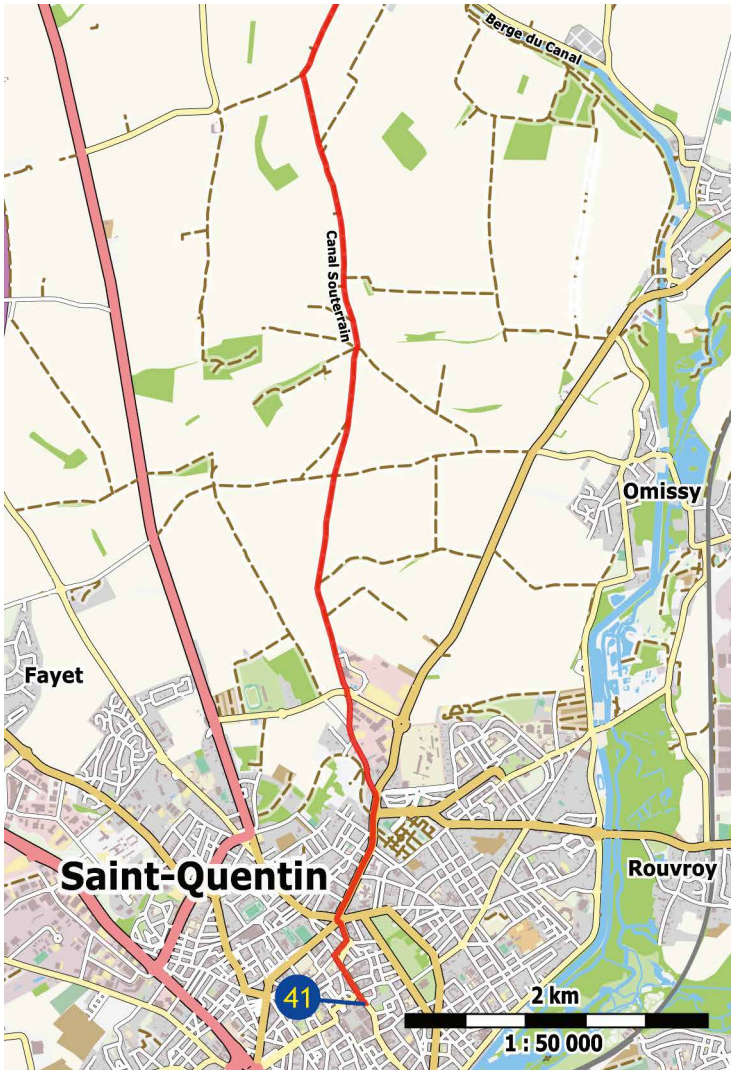
Sinds de 19de eeuw staat Joncourt bekend om zijn kruisboogschuttersgilde. Vlak bij de kerk kun je een in 2005 opgericht monument zien, gewijd aan de traditionele kruisboog met het wapen van de gilde. Op dat wapen zie je de Joncourt-lindeboom en de wapenschilden van het departement Aisne en het land van Vermandois.

Je pad loopt echter achter de huizen door en langs een bunker uit WO I. Het kronkelende pad tussen de bomen steekt tweemaal een asfaltweg over. Na de tweede oversteek wandel je over een veldweg tussen akkers, nog altijd op het tracé van de vroegere spoorlijn. Na 2,4 km stap je aan een kruispunt van veldwegen rechtdoor. Aan een asfaltweg, met rechts van je een begraafplaats, steek je over. *Enkele honderden meter naar links ligt het dorp Levergies (🚗).*

40 → 41 afstand 10,9 km

Je loopt langs de gemeentelijke petanquebaan en voorbij de gebouwen van 'Mielnik Industrie' tot aan de Rue de la Dessous. Langs huisnummer 4 steek je de asfaltweg over in een graspad. Na 400 m neem je bij een viersprong, een veldweg naar rechts. Na 1,8 km sla

je aan een asfaltweg links af. Rechts van je ligt het dorp Lehaucourt (🚶). Na 450 m, voorbij het station 'Noréade', zie je rechts van je de ingang van het ondergrondse kanaal van Tronquoy.

Tunnel van Tronquoy

Tijdens de inhuldiging van het ondergrondse kanaal op 28 april 1810 reed Napoleon I te paard door het ondergrondse gedeelte van de Tronquoy, dat nog niet met water was gevuld. In het donker raakte het paard een ladder, die met een helse klap naar beneden donderde. De keizer, die aan een aanslag dacht, riep: "A moi ma garde!" (Mijn lijfwachten aan mijn zijde!) en galoppeerde in volle vaart door de ondergrondse gang, waarbij hij de erewachten omverduwde.

De zacht zoevende wieken van de windmolens lijken je gestaag voort te sturen naar Saint-Quentin. - © Jean-Marie Warest

Na 350 m neem je een aarden weg naar rechts, in de richting van meerdere windturbines. Tweehonderd meter voorbij een eerste windturbine hou je links aan. Je wandelt langs verscheidene windturbines. In de verte zie je al de basiliek van Saint-Quentin. Na 2,7 km, bij de laatste windturbine vlak bij een kruispunt van grindwegen, stap je rechtdoor.

Verderop passeer je onder een hoogspanningslijn en kom je bij bedrijfsgebouwen op een asfaltweg. Je loopt rechtdoor tot aan een rotonde en je neemt de tweede afslag. Je loopt voorbij de Banque Alimentaire (voedselbank) en je passeert de tweedehandswinkel Emmaüs. Op een schuin T-punt sla je rechts af in de Rue Georges Pompidou. Aan een kleine rotonde rechtdoor, nog steeds in de Rue Georges Pompidou. Na 750 m bereik je een volgende rotonde. Daar cirkel je rechts om de rotonde en neem je de derde straat rechts, de Rue des États Généraux. Bij de volgende rotonde, op de Place Lafayette, cirkel je opnieuw rechtsom en loop je de tweede straat in, de Rue Antoine Lecuyer. Bij het volgende kruispunt sla je links af, richting Basilique. Wat verder merk je dat je in de Rue Le Serurier stapt. Die gaat over in de Rue Raspail en vervolgens in de Rue Adrien Nordet. Honderd meter verder sta je voor de Basilique Saint-Quentin, het eindpunt van de Via Scaldea. *Neem je tegenover de basiliek de Rue Saint-André, dan ben je meteen op de Place de l'Hotel de Ville van Saint-Quentin* (🏠🚫🛒👤).

Saint-Quentin, een rijke maar bewogen geschiedenis

Die stad was al een nederzetting in de Romeinse tijd. Ze was eeuwenlang een mooie, versterkte stad én een belangrijk haltepunt op de weg naar Santiago de Compostela.

De stad profiteerde van de uitstraling van de basiliek en van haar strategische ligging aan de noordelijke grens van het koninkrijk Frankrijk. 'De Grote Oorlog' (WO I) vernielde echter driekwart van de stad.

Het oudste gebouw van de stad is de gotische Basilique de Saint-Quentin. De bouw duurde van de 13de tot de 15de eeuw. Ze bewaart

Het op je knieën afleggen van het traject door het labyrint naar het 'paradijs' mag je vandaag de dag gerust achterwege laten. – © Patrick Monchicourt

de relikwieën van de patroonheilige waarnaar de stad genoemd is. Deze indrukwekkende kerk – een 125 m lang schip, 35 m hoog, 50 m breed – kreeg ook klappen tijdens WO I. Maar je kan nog steeds belangrijk erfgoed bewonderen, zoals de zeven 13de-eeuwse glasramen. Zo ook het 260 m lange labyrint in de vloer van de kerk. Pelgrims en andere gelovigen legden het hele traject op hun knieën af.

Op het grote plein in Vlaamse stijl kan je een tweede interessant gebouw bewonderen: het in 1509 voltooide flamboyante laatgotische stadhuis, met een 18de-eeuwse belforttoren met daarin een beiaard. De gevel is versierd met 173 sculpturen van fantasiedieren. Een ander Vlaams element in de stad zijn de restanten van het begijnhof.

In de stad was er ooit een Sint-Jakobskerk en -hospitaal, gebouwd in de 12de eeuw. Oorspronkelijk lag de kerk op de Grote Markt, maar ze werd in 1557 opnieuw gebouwd tussen de Rue de la Sellerie en de Rue Saint-Jacques. Tijdens de Franse Revolutie werd ze aangeslagen en daarna diende ze als graanmarkt, vervolgens als vismarkt en daarna als kamer van koophandel. De Sint-Jakobskerk

Het laatgotische stadhuis met belforttoren geeft een Vlaamse karaktertoets aan Saint-Quentin. – © Patrick Monchicourt

overleefde WO I niet. De voorgevel is wel verwerkt in de Espace Saint-Jacques, een tentoonstellingszaal voor moderne kunst.

Aan de basiliek van Saint-Quentin moet je kiezen langs welk pad je verder naar Compostela gaat lopen. Of je gaat naar Parijs via de Chemin Estelle compostelagenootschap.be/doornik-saintquentin-parijs/ of je neemt de Via Francigena compostelagenootschap.be/arras-reims/ naar Reims en vandaar naar Vézelay langs de Via Campaniensis compostelagenootschap.be/campaniensis/.

Doornik - St-Quentin -
Parijs

Arras - St-Quentin -
Reims

Via Campaniensis